

Posudek bakalářské práce

Předmatické představy – porovnávání u dětí v mateřské škole

Andrea Jabůrková
Učitelství pro MŠ

Autorka zvolila téma, které umožňuje na konkrétním příkladu ukázat začátek procesu, jímž dochází k postupnému vytváření matematických pojmů od prvotních dětských představ založených na bezprostředním vnímání až po pojmy na abstraktní matematicky přesné úrovni. Při zpracování vychází z teorie charakterizující dítě předškolního věku a z výsledků vlastního experimentu.

Teoretická část práce je zaměřena na motorický a psychický vývoj předškolního dítěte. Zmíněna je grafomotorika, zrakové vnímání, vnímání prostoru a času, sluchové vnímání a sociální dovednosti. Navazuje stručný přehled úrovně předmatických představ v závislosti na věku dítěte. Vzhledem k zaměření práce je třetí kapitola teoretické části věnována porovnávání jako procesu hledání vztahu mezi dvěma objekty. Uvedeny jsou typy porovnávání a činnosti dětí zaměřené na jejich osvojení. Teoretická část práce působí poněkud neuspořádaně – například po rozdělení motorických schopností bych očekávala jejich alespoň stručnou charakteristiku, ale autorka začíná psát o hmatovém vnímání, poté popisuje špetkový úchop tužky a věnuje se problematice laterality. V kapitole 1.1 autorka neustále v textu směřuje charakteristiku úrovně dítěte předškolního věku s popisem činností, které vedou k rozvoji dítěte (např. s. 6 – vnímání barev). Měla více popsat, co dělá dětem problémy a případně proč. Text působí někdy chaoticky (například úvodní část kapitoly 1.2 obsahuje několik pravdivých vět, ale bez vzájemné logické vazby), místy není souvislý a má spíše charakter poznámek (např. s. 15).

Další část práce je věnována experimentu, který autorka připravila a realizovala s dvanácti dětmi (6 dívek a 6 chlapců) v mateřské škole, v níž pracuje. Jsou stanoveny cíle experimentu, popsány jeho podmínky i příprava realizace. Postrádám stanovení hypotézy a slovní popis scénáře experimentu. Dobře jsou uvedeny jednotlivé činnosti v úkolech, pomůcky k jejich zadání i kritéria hodnocení úspěšnosti splnění. Úkoly však nejsou analyzovány z hlediska jejich podstaty – není popsáno, co zjišťují, čím se liší.

Experiment probíhal po dobu 3 měsíců. Autorka pracovala s dětmi individuálně, což jí umožnilo zachytit postup plnění úkolu a reagovat na potřeby dítěte při práci. Děti byly ve věku od 3 do 6 let. Na základě vlastních zkušeností zpracovala autorka stručnou charakteristiku jednotlivých dětí ve výzkumném vzorku, ze které je zřejmá pestrost z hlediska schopností a dovedností různého typu. Ve scénáři experimentu jsou uvedeny otázky, které experimentátorka kladla dětem, i hodnocení činnosti v případě úspěchu či neúspěchu dítěte. Oceňuji, že se autorka předem zamýšlela nad tím, jak citlivě reagovat na chyby dítěte. Čtenáři pomáhají v získání konkrétní představy o úkolu vhodně zařazené fotografie pomůcek.

Průběh experimentu je pro každý úkol zachycen v tabulkách se záznamem sledovaných jevů. Následuje celkové hodnocení úspěšnosti a slovní popis průběhu činnosti u jednotlivých dětí. Autorka se zaměřuje především na chyby, které se vyskytly. Oceňuji schopnost sebereflexe, když si uvědomuje, jak důležité je přesné a srozumitelné zadání úkolu (např. s. 32). Tabulky vytvořily dobrý základ pro celkové vyhodnocení a závěry, ale autorka této možnosti nevyužila. Omezuje se pouze na hodnocení skupiny jako celku a uvádí procento úspěšnosti splnění úkolu. To ale nic neříká o vývoji porovnávání u dětí a o závislosti schopnosti

porovnávat objekty a jevy na věku dítěte. Pokud by byl výzkumný vzorek složen věkově odlišně, byl by celkový výsledek zcela jiný.

V práci se nevyskytují další závažnější odborné ani metodické chyby. K následujícím připomínkám a otázkám by autorka měla zaujmout stanovisko při obhajobě své práce:

- s. 1 – Proč jsou v obsahu některé kapitoly uváděny s malým písmenem? Co znamená různá velikost a typ písma?
- s. 12 – Co znamená, že „Dítě určuje polohu dvou předmětů najednou, ...“?
Které pojmy procvičujeme při činnosti „Vybarvi některá autíčka žlutou barvou.“?
- s. 13 – Co znamená: „...mělo by chápat, že prvek není závislý na barvě...“?
- s. 14 – Je věta „Při porovnávání množství tvoříme dvojice, a tedy využíváme prosté zobrazení.“ logicky správná?
- s. 15 – Čím se liší jednotlivé uvedené činnosti pro základní porovnávání?
Jaký je tvar šátku? Co je jeho délka?
- s. 16 – porovnávání hmotnosti – U prvního úkolu jde o vztah mezi objemem a hmotností, u druhého se pracuje s čísly, která děti neznají. Jak tyto úkoly zvládnou?
- s. 18 – V popisu podmínek experimentu by autorka již neměla v práci užívat budoucí čas, ale minulý (experiment byl proveden).
- s. 20 – V popisu aktivity 1B není uvedeno, kolik dílů je položeno na stůl, u aktivity 2C chybí číselný obor, ve kterém se pracuje.
- s. 21 – úkol 4 – Proč byl místo činnosti s reálnými předměty zvolen obrázek?
- s. 23 – Proč není u jednotlivých dětí (s výjimkou Marušky) uveden věk? Vzhledem k tématu práce je tento údaj klíčový.
- s. 29 – Děti znají zápis čísel? („Výsledky si ihned zapíšeme...“)
- s. 30 – Co porovnáváme u kostek? Objem? (Nejde o dvě krychle.)
- s. 35 – Čísla jsou poměrně velká (18, 26), přesto je některé děti porovnaly. Na základě čeho?
Jak byla vyloučena náhodná odpověď (viz např. Olínek)?

Práce je psána čtivou formou, text je dobře graficky členěn a doplněn fotografiemi a tabulkami. Autorka se bohužel nevyvarovala některých překlepů a jazykových chyb (s. 4 – děti... rádi, s. 9 – Abychom se něco naučily..., s. 10 – ... dva různí typy rodičů..., s. 11 – Důležité také je, aby dítě poznalo své oblečení, dokáže ho obrátit ..., s. 15 – Od nejvyššího po nejnižšího. (není věta), s. 20 – Zjistí, kolik je na obrázků jablíček?)

Předložená práce svým rozsahem (45 stran) i obsahem splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Lze konstatovat, že autorka umí pracovat s odbornou literaturou a uplatňovat tvořivě teoretické poznatky v praxi. Doporučuji předloženou práci uznat jako bakalářskou a vzhledem k výše uvedeným nedostatkům navrhuji klasifikaci **dobře**.

Doc. PaedDr. Jana Coufalová, CSc.
oponent

V Plzni dne 23. července 2017